

Sivi COVID-19

Ko hai 'oku tonu ke sivi?

Ko ha taha pe 'oku ongo'i fofonu pe puke hangē ha fulū, 'o tatau aipē pe 'oku ngali sai pe, 'alu 'o sivi COVID-19 'i he vave tahá. 'Oku kau 'a e ngaahi faka'ilonga 'o e mahaki COVID-19 'a e:

- mofí hangē ko e fakamomoko, tauta'a he po'ulí
- ngaahi faka'ilonga 'i he halanga mānavá hangē ko e tae, mamahi/veveli e mongá, hafu e ihú, nounou e manavá, mole e nanamú pe ifó
- ngaahi faka'ilonga kehe 'o kau ai 'a e mamahi e uouá mo e hokotangahuí, fakalele, toka-kovi/luu mo e mole 'a e u'a fiekaí.

Ko e hā e me'a 'oku ke 'amanaki ki ai 'i ha'o sivi?

- Ko e sivi 'oku ta'etotongi, faingofua mo vave.
- Kapau na'e tuku atu (refer) koe ki ha kiliniki sivi, kātaki 'o 'alu mo ho tohi tuku atú (referral). 'Oku 'ikai fiema'u ia 'i he ngaahi kiliniki tokolahí.
- 'E tui 'e he kau ngāue 'i he ngaahi kiliniki sivi mo sivi halanga mānavá ha ngaahi me'a malu'i 'o e ihú mo e ngutú (masks), ngaahi kāuni, ngaahi kofunima mo e ngaahi me'a nāunau malu'i 'o e matá kotoa (face shields).
- 'E fakafehu'i koe 'e he kau ngāue fekau'aki mo ho ngaahi faka'ilongá.
- 'E fakahū e ki'i me'a heu ke popooki 'aki mai (swab) ho loto ihú mo ho loto mongá.

Ko e hā e me'a 'e hoko he 'osi 'eku sivi?

- Kuo pau ke ke nofo ma'u 'i 'api (self-isolate) kae'oua kuo ma'u e ola ho sivi 'oku ke sai pe.
- 'Oku 'ikai totonu ke ke mavahe mei ho 'apí tukukehe kapau ko ho'o fiema'u ha tokoni fakafaito'o pe ko ha faingata'a 'oku 'i ha tu'unga fakatu'utāmaki. 'Oku 'ikai totonu ke ke tali ha kau 'a'ahi atu.
- Kapau 'e faka'au ke kovi ange ho ngaahi faka'ilongá (hangē ka faingata'a ange ho mānavá), tā ki he Noa Noa Noa (000). Talaange ki he kau ngāue ambulance na'e 'osi sivi COVID-19 koe.
- Kapau 'oku ke nofo mo ha ni'ihí kehe 'i ho 'apí 'oku totonu ke ke mavahe ki ha loki 'e taha. Tui hao me'a malu'i ihu mo e ngutu fakafalemahaki (surgical masks) 'i he taimi 'oku mou 'i ha loki tatau pea ke fakamama'o 'aki ha mita 'e 1.5.

- Tauhi e tu'unga fakahaisini ke lelei. Fufulu ma'u pe ho nimá. Tāpuni ho ngutú 'i ha'o tae pe mafatua 'aki ho tui'inimá pe ha tisiū.

Te u ma'u mei fē ha toe fakamatala fekau'aki mo e nofo ma'u 'i 'apí?

<https://www.health.nsw.gov.au/Infectious/covid-19/Pages/resources.aspx>

- Kapau na'a ke feohi vāofi mo ha taha COVID-19, kuo pau ke ne nofo 'i 'apí ha 'aho 'e 14 'o lau mei he 'aho na'a ke sio fakamuimui ai ki he tokotaha ko iá. ('Oku kau 'i he feohi vāofi 'a kinautolu 'oku nofo fakataha mo koé pe ko ho'o feohi mo ha taha mata-ki -he-mata 'o laka 'i he miniti 'e 15 pe houa 'e 2 'a e feohí 'i ha feitu'u 'oku tātāpuni, mo ha taha 'oku COVID-19, 'o lau mei he houa 'e 48 kimu'a pea ne toki puke ai).
- 'Oku kau 'a e nofo ma'u 'i 'apí 'a kinautolu kotoa na'e feohi vāofi, 'o tatau aipē pe 'oku ke ongo'i sai pe kuo ke 'osi ma'u ho sivi 'oku ke nekativi.

'Oku anga fēfē ha'aku ma'u e olá?

- 'Oku fa'a ma'u e ola ho sivi 'i he vaha'a 'o e houa 'e 24 ki he 48 ka ke kātaki 'o tuku atu ke a'u ki ha houa 'e 72.
- Kapau na'e fai ho sivi 'i he Va'a 'o e Tu'unga Fakatu'utāmaki (Emergency Department) pe 'i ha kiliniki COVID-19 'i ha falemahaki pule'anga (public hospital) te ke ma'u e ola ho sivi nekativi ki he COVID-19 'i he SMS kapau te ke lesisita ki he Pathology COVID-19 SMS Results Service. Kapau 'e 'ikai te ke lesisita 'e tā atu ha 'ofisa Ngāue ki he Mo'uí mei ho Vāhenga Mo'ui Fakakoló (Local Health District).
- Kapau na'e tākaki ho sivi 'e ho'o toketā pe na'e fai 'i ha feitu'u kehe, 'e 'oatu 'e ho'o toketā 'a e olá kia koe.

Ko e hā e me'a 'e hoko kapau te u sivi 'o positivi?

- 'E tokanga'i koe 'e he potungāue Mo'ui NSW (NSW Health). 'E ta'etotongi ho faito'ó, 'o tatau aipē pe 'oku 'ikai ha'o Medicare.

